

Saaja: Eduskunnan talousvaliokunta

Asia: U 74/2025 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan kilpailukykyrahaston perustamisesta, mukaan lukien puolustusalan tutkimuksen ja innovoinnin erityisohjelma

Business Finland kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää seuraavia huomioita asiaan:

Business Finland pitää Euroopan komission ehdotusta Euroopan kilpailukykyrahastosta (ECF) tervetulleena uudistuksena aiemmin varsin hajanaiseen EU:n rahoitusohjelma- ja instrumenttikokonaisuuteen. Oikein toteutettuna ECF muodostaa entistä tehokkaamman ja kattavamman välineen aiemmin julkistetun kilpailukykykompassin tavoitteiden toteuttamiselle. Rahaston tarkoituksena on vahvistaa Euroopan unionin talouden dynamiikkaa ja vauhdittaa kestävää talouskasvua, mikä vastaa hyvin myös Suomen tarpeisiin.

Business Finland suhtautuu kilpailukykyrahaston tavoitteisiin myönteisesti ja yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan komission ehdotuksen lähtökohta – kilpailukykyyn kannalta keskeisten hankkeiden tukeminen tarvittaessa perustutkimuksesta aina markkinoille pääsyyn saakka – on kannatettava. EU:n keskeinen ongelma on jo pitkään ollut vahvan tutkimus ja innovaatiotoiminnan heikko hyödyntäminen, jonka seurauksena tulosten kaupallistaminen ja teollinen skaalaus on tapahtunut pitkälti Euroopan ulkopuolella.

Kilpailukykyrahaston ydinajatus on kattaa koko investointiketju tutkimuksesta teolliseen käyttöönottoon ja globaaliin tuotantoon asti, tiiviissä kytköksessä Horisontti Eurooppaan. Tämä vastaa hyvin Suomen pitkäaikaista linjaa, jossa on korostettu soveltavan tutkimuksen, pilotoinnin ja teollisten investointien parempaa linkittämistä. Jatkovalmisteluissa on kiinnitettävä erityistä huomiota Horisontti Euroopan ja ECF:n tiiviin kytköksen säilymiseen, jotta tähän liittyvät haasteet voidaan vihdoin ratkaista.

Kilpailukykyrahasto rakentuu neljän strategisen politiikkaikkunan varaan, jotka kohdentuvat EU:n strategisesti keskeisiin aloihin ja kriittisiin teknologioihin. Painotukset ovat hyvin linjassa Suomen valitsemien tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan painopisteiden kanssa. Näin ollen suomalaisilla yrityksillä, tutkimusorganisaatioilla ja ekosysteemeillä on jo valmiiksi vahvaa osaamista ja referenssejä mikä auttaa niitä kilpailussa rahoituksesta. Rahoituksen lisäksi ECF tarjoaa suomalaisille toimijoille (esim. teknologia-, energia- ja puolustussektori) alustan kasvussa ja markkinoillemenossa tarvittavien edellytysten rakentamiseen, mutta tämä ei tapahdu automaattisesti vaan ECF:ssä menestyminen vaatii huolellista valmistautumista, osaamista ja verkostoja.

Business Finland pitää ohjelmien yksinkertaistamista ja rahoitusinstrumenttien kokoamista saman katon alle oikeasuuntaisena kehityksenä. Tämän arvioidaan kokonaisuudessaan parantavan

Business unit

19.2.2026

30105884

rahoituksen saatavuutta ja vaikuttavuutta, vaikka rahoituksen riittävyys muodostunee joka tapauksessa haasteeksi suuren kysynnän vuoksi.

Rahastossa esitetty painotus puolustus- ja kaksikäyttötarkoituksiin kohdennettavaan rahoitukseen nähdään tarpeellisena EU:n turvallisuuden ja strategisen autonomian vahvistamiseksi. Samalla Business Finland korostaa, että EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamista tukevan rahoituksen tulee säilyä keskeisenä.

Business Finland tunnistaa useita avoimia kysymyksiä, jotka edellyttävät jatkovalmistelussa huolellista tarkastelua:

- Kilpailukykyrahaston asetusehdotukseen sisältyvä yhteinen sääntökirja herättää kysymyksiä sen käytännön toimivuudesta useille hyvin erilaisille rahoitusmuodoille ja ohjelmille. Osallistujien näkökulmasta selkeät ja kohdennetut säännöt saattavat toimia paremmin kuin yhteen koottu hyvin laaja kokoelma eri instrumentteja koskevia erityisehtoja.
- Erityisesti Horisontti Eurooppa -ohjelman ja ECF:n rajapinnassa tulee varmistaa korkeatasoinen, johdonmukainen ja riippumaton hankkeiden laatuun perustuva arviointikriteeristö sekä rahoituspäätösten riittävä läpinäkyvyys.
- Jäsenmaiden osallistumista rahaston päätöksentekoon tulisi vahvistaa, jotta kansalliset tarpeet ja tasapuoliset osallistumismahdollisuudet huomioidaan riittävästi.
- Avoimuus ja seuranta: Rahaston toiminnasta, rahoituskohdentumisesta ja tuloksista saatavien tilastojen ja muun tiedon avoimuus on tärkeää.
- Kansallisen tuen järjestäminen: Uudessa rahoitusympäristössä on tarpeen arvioida kansallisen tuki- ja neuvontajärjestelmän organisointi. Hyviä käytäntöjä löytyy erityisesti Horisontti-ohjelman kansallisista NCP-toiminnoista.
- Lisäksi on mahdollista, että ECF:n instrumenteissa yhdistellään rahoitusta useista eri lähteistä, kuten julkista rahoitusta alueellisista ja kansallisista lähteistä, joten mahdolliset kansalliset vastinrahoituskäytännöt tulee valmistella etukäteen.

Business Finland jakaa valtioneuvoston huolen alueellisten ja kansallisten lisärahoituselementtien mahdollisista haitallisista vaikutuksista rahoituksen kohdistumiseen. Suomi on ollut perinteisesti nettosaaja nimenomaan avoimissa, laatupohjaisissa EU-ohjelmissa (kuten Horisontti Eurooppa), mutta heikompi koheesiotyypisissä tulonsiirroissa. Laatuun nojaava ECF-malli parantaa Suomen mahdollisuuksia saada rahoitusta suhteessa maksuihin. On myös huomattava, että korkeiden TRL-tasojen rahoitusta tarjoava ECF täydentää hyvin suomalaista TKI-rahoituksen tarjoamaa, koska kansallisessa rahoituksessa on kasvatettu nimenomaan T&K-budjettia ja innovaatioihin kohdistuvaa rahoitusta on leikattu.

Lopuksi Business Finland korostaa, että Suomelle ei riitä pelkkä hyväksyvä suhtautuminen, vaan tarvitaan aktiivista ennakkovaikuttamista, jotta painopisteet pysyvät Suomen vahvuusaloilla ja jotta laatu- ja kilpailuperiaatteet säilyvät ohjelman toteutuksessa keskeisinä valintakriteereinä. Lisäksi tarvitaan tehokas kansallinen tukijärjestelmä, jotta suomalaiset toimijat ja kansalliset ekosysteemit pystyvät omaksuma uuden ohjelman mukanaan tuomat periaatteet ja käytännöt ja siten täysipainoisesti hyödyntämään tarjolla olevaa rahoitusta.